Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
371 K 38 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
371 K 38 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
371 K 38 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
371 K 38 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
371 K 38 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
371 K 38 [1]

ORDONNANTIE
VANT
Neder-rijcks-Waldt.

Tot ARNHEM,

By Jacob van Bieſen, Ordinaris Drucker van
den Ed. Hove van Gelderlandt. 1655.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
371 K 38 [3]

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
371 K 38 [3]

DIe Staten des Furstendoms Gelre eñ Graeffschaps Zutphen / om die menichvuldighe gebreecken ende schaden / die geschiet ende gebeurt waeren in't Waldt gehehten het Nederrijcks waldt / geleghen buyten die Stadt Nymeghen / een vande notabelste leden der Domeynen gedachtes Furstendoms ende Graeffschaps/hebbende inden Jaere 1619. den 3 Junij tot affweeringhe van soodane gebreecken ende schade / doen emaneren ende publiceren seeckere poincten ende articulen / diemen verwacht hadde / dat precieselick souden naegekommen ende naegeleeft zijn geweest / daer nochtans die dagelixe experientie betuyghde / dat des onaengesien 't selve Waldt meer ende meer vernielt wordt door wegh houwen/ affkappen ende verbrenghen vant holdt / oock dat op ter houwen ende jonghe laeyen ontijdelick ter weyde gaen

 aller-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
371 K 38 [3]

allerhande beesten / als Peerden / Voelens / Runderen / Koeyen / Kalveren ende Schapen / die de jonghe Spruyten aff-eeten. Derhalven ende om andere redenen meer / tot conservatie ende behoudenisse vant voorsz Waldt hooch-noodich geacht is die voorsz poincten ende articulen by desen te vernieuwen / ende nae geleegentheydt van saecken by provisie ende tot naerder ordre t'amplieren in manieren als hier nae volght.

I.

IN den eersten / Sullen die Waldt-graeve / ende Gerichts-luyden / ordinaris tegenwoordigh aengestelt ende vorder aen te stellen / als oock die by noodt in cas van kranckheydt off ongeleegentheydt van d'ordinarise / door den Waldtgreeff sullen mogen aengestelt ende in Eedt genomen worden / ende de Vorsters die daer toe gheordineert zijn oft alnoch gheordineert sullen worden / goet ende neerstigh toesicht nemen / dat in alle saecken hier nae verklaert / ende andere den Walde ende Waldt-Rechter betreffende / ghedaen worde ende geschiede goet Rechtveerdighe Recht : Daer toe sy sullen moeten vier ofte ten minsten driemael int Jaer vergaederen op een bequame plaets int Waldt / ofte op den Valckhoff tot Nymegen / ende sal den eersten Gerichts-dagh wesen opten tweeden Dingsdagh in Martio / ende soo vervolgents van vier ofte drie maenden / tot goet vinden van den Waldtgreeff / ende sullen oordeelen over alle saecken van

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
371 K 38 [3]

van breucken / gronden ende persoonen onder 't Walde gehoorende/ civiliter ende criminaliter / ende in criminalibus extraordinaris de banck spannen om kosten voor te kommen / als mede d'extraordinaris op kosten van parthyen des versoeckende. Ende dat niemandt in de breucken verschoont oft tot compositie toeghelaeten en worde/ daer van die saecke seecker is / ende die breucken te bekommen zijn. Ende voorts opten voet/ ende Instructien als in ghelijcke saecken van breucken gheordineert is/ ofte gheordineert sal worden.

2.

Item/ Sal voortaen oock aldaer een Klerck ofte Walt-schrijver wesen / die by onser off des Stadtholders generael deses Furstendombs Gelre ende Graeffschaps Zutphen Commissien / oft dien het nu competeert/ dienen sal/ ende daer op doen den behoorlijcken Eedt in handen van den Cantzler/ ende oock in de Reecken-kamer van Gelderlandt/ welcken gheswooren Walt-schrijver ghehouden sal wesen een Register te houden / ende daer inne registreren die Vonnissen/ Terminatien / Acten / Recessen ende Affscheyden / by den voornoemden gheswoorens van den Waldtrechte ghewesen ende uytgesproken / met oock alle vurwaerden ende gheloften die tusschen parthyen voor die voorsz Waldtrichters sullen worden verleent/ den Waldtrechte aengaende off daer uyt spruytende / Allet op sijnen redelicken loon ende salaris die hy daer aff hebben sal/ van parthyen ter taxatien van den voorsz Waldtgrave ende Richters / ende sal die voorsz Klerck off Waldtschrijver ghehouden wesen/ te kommen t'allen Recht-daghen ende anderen daghen van genechte.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
371 K 38 [3]

3.

Item sal de selve Walt-schrijver insgelijcks schuldigh zijn te hebben ende te houden / een ander Register / ende daer inne te schrijven ende registreren / alle die keuren ende breucken die ghewesen oft ghecomposeert sullen worden in saecken den Waldt-rechter aengaende / met goeder verklaernissen van de ghelegenthejt der saecken / daer van hy oock sal hebben sijnen redelicken loon ende salaris / by handen van den Waldtgrave / Ter taxatien van den voornoemden van de Reeckeningh / die den Waldtgrave gheleden sal worden in syne Reeckeninghen,

4.

Item / soo wanneer eenighe begeeren sullen tot compositie ontfanghen te worden / sonder Proces daerom te willen sustineren / oft condemnatie te verwachten / ende soo verre die saecke sulcks niet en zy / datter Lijf of Lith of heel of halff Goedt aen verbeurt zy / ende dat die saecke twijffelachtigh is / of die parthye soo arm datmen die gheheele breucke daer aen niet en soude konnen verhalen ofte uytpanden / Sal die Waldtgrave ter presentie van twee gheswooren Gherichts-lieden / diemen voor meester knapen daer toe sal ordineren / de selve tot compositie mogen ontfanghen / ordinerende den voorsz Waltgrave ende gheswooren Gherichts-lieden int maecken van der selve compositie / ooghe ende regard te nemen op den schade / die de selve breuckachtighe souden moghen ghedaen hebben / diemen op sich selven sal laten vergelden. Ende sal daer en boven compositie ghemaeckt worden vande breucken. Ende sullen alle compositien die van eenighe Keuren ende Breucken ghemaeckt sullen worden / ghe-

schieden

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
371 K 38 [3]

schieden in presentie van den Waldt-schrijver / dewelcke 't selve schuldigh sal wesen te registreren int voorsz Register / midtsgaders die naemen van den ghenen die daer over gheweest zijn / ende die 't selve aengebracht sal hebben. Ende sullen die Vorsters niet anders aenbrenghen als 't ghene sy by Eede kunnen verklaren waerachtigh te zijn / waer op die Gherichts-luyden alsdan gelijck op be-eedete persoonen relatie recht sullen doen.

5.

Die voorsz Waldtgrave ende Vorsters sullen voortaen scherp opsicht endr regardt nemen op alle dese navolgende Delicten / Feyten ende Breucken.

6.

Te weten / dat indien eenighe kracht / moordt / ofte fortsse / oft yet anders / dat Lijff ofte Lith oft Lede aenroert / gheschiede in 't Waldt / oft dat yemandt van alsulcken saecken buyten 't Waldt gheschiedt zijnde / int Waldt ghevonden worde / die Waldtgrave sal teghens den selven procederen / soo na Recht behooren sal.

7.

Item / soo wie int Waldt eenen anderen sloeghe met een vuyst / sal verbeuren vijfthien stuyvers.

8.

Item / die int Waldt sijn Mes ofte Sweerdt toeghe / ofte

ofte Stock velde/ om eenen anderen te oevelen / ghelijcke vijfthien stuyvers.

9.

Item / die int Waldt eenen anderen sloeghe / oft quetste / met Stocken oft gheslepen Wapenen / sonder leempte / dartigh stuyvers.

10.

Item / soo wie eenen anderen lembde op't Waldt/ thien Dalers/ tot dertigh stuyver 't stuck.

11.

Item / die int Waldt nae eenen anderen schoote son- der raecken/ veertigh Daelers.

12.

Item / die ghene die met Honden / Bussen / Roers/ Boghen /Netten/ oft diergelijcke Jacht-tuygh int Waldt quame / sal verbeuren 't ghereedtschap tot profijte van den ghenen die hem bevinden sal / ende vijfthien Daelers voor de breucken / de tweede reyse 't dubbelt: Ende die derde reyse tot meerderen straf / tot arbiterschappe van den Waldtgrave ende Gerichts-luyden. Oock sal niemant int Waldt woonende / eenighe Honden hebben als alleen een|tot sijn wacht / die inde beslooten tijdt sal moeten gebungelt gaen / ofte sullen anders doot geschoten worden/ ende daer en boven verbreuckt zijn twee Daeler.

Item/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
371 K 38 [3]

Item / die nae Wildt schote oft laeghen leyden / het ware dan Root / off Swart / off andere groff Wildt / sal verbeuren voor d'eerste reyse dartigh Daelers / voor de tweede reyse 't dubbelt / ende de derde reyse arbitralijcken ghestraft worden als boven. Ende vant kleyne Wildt / als Haesen / Conijnen / Veldt-hoenderen ende dergelijcke / voor de eerste reyse thien Daelers / voor de tweede reyse twintigh Daelers / ende de derde reyse sal arbitralijcken ghestraft worden / als voren.

14.

Ende van alle verkortinghe ende misdaden / sullen die schuldighe ende verkorters der beschadighder parthyen / beternisse doen ter ordinantien van den Waldt-grave ende Gherichts-lieden / ende daer en boven den Meester Chirurgyen loonen ende betalen / alst valt datmen sijns behoeft.

15.

Inghevalle / die Waldtgrave den Gherichts-lieden maende van eenighe breucken / ofte saecken den Waldt-rechte aengaende / daer van hier voren noch oock hier nae gheen mentie ghemaeckt en is : Sullen sy 't selve wijsen nae heur beste verstandt ende discretie / als nae Recht ende redene.

Ende off sy van eenighe saecken niet vroedt en waren/ om by hem selven Vonnissen oft Terminatie te gheven/ Sullen sy in sulcken ghevalle de selve saecken moghen termineren / met advijse van Meesters van Rechte / die sy tot heure assistentie sullen willen nemen / tot koste van onghelijcke.

17.

Item / soo wie Planten trocke int voorsz Waldt metten daghe / het waren Eycken / Bueecken/ Haveresse/ oft dierghelijcken hert Hout / die sullen verbeuren van elcken Plant-soen eenen Daler. Ende metter nacht twee Dalers / ende daer toe den schade te beteren / ter taxatie van den Gherichts-luyden.

18.

Item / soo wie trocke op den voorsz Walde / van minder waerden dan Eycken / Bueecken / Haveressen ende dierghelijcke Hout / die sal verbeuren metten daghe van elcken Plantsoen vijfthien stuyvers / ende metter nacht eenen Daler/ ende daer toe die schade te beteren/ als voren.

19.

Ende die Vorster vant Waldt / die de Calengie oft aenbrenghen van den selven Plantsoen sal doen / sal heb-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
371 K 38 [3]

ben voor af vande breucken ofte compositie / die daer af sal kommen / den derden Penningh.

20.

Item / de ghene die buyten de verkofte slaghen int Waldt eenigh Hout af hieuwe / oft dede af-houwen / argher oft van minder waerden dan Eycken / Bueckenl / oft Haveressen / metten daghe sal verbeuren sesthien Dalers / ende metter nacht 't dubbelt / daer aff den Aenbrengher sal hebben by daghe / drie Dalers / ende by nacht ses Daelers. Ende van die reste sal die Waldtgrave reeckenen / naevolghende syne Commissie ende Instructie / tot dat daer inne anderssins gheordineert zy.

21.

Item / soo wie buyten die slaghe een Eycken / ofte Bueckenl aff hieuwe / oft dede aff houwen metten daghe / sall verbeuren twintigh Daelers / ende metter nacht veertigh Daelers / van de welcke hebben sall de ghene die het selfde aenghebrocht sall hebben drie Dalers / ende metter nacht ses Daelers. Ende van den voorsz affghehouwen Holte / ofte vergeldinghe ende van de breucken / sal die Waldtgrave by certificatie in Reeckeninghe verantwoorden / alsoo dat behooren sal.

22.

Item / oft ghebeurde / dat yemandt wie hy ware / eenigh Hout dat in der voorschreven maten / buyten den

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
371 K 38 [3]

voorschreven slaghen affghehouwen ware / laede op eenighe Waghenen / Karren / oft Peerden / om wegh te vueren / oft namaels bevonden worde 't selve ewegh ghevuerdt te hebben / In dien ghevalle sullen de selve Waghenen / Karren / oft Peerden verbeurt zijn : Ende sal de Waldtgrave schuldigh wesen de selve realicken te aenveerden / ende die terstondt ten hoochsten te verkoopen / ende by certificatie daer op dienende / daer aff in syne Reeckeninghe ontfangh te maecken als voren / ende oock mede van den Holte.

23.

Item / Soo wie in eenighe Koopmans holt / eenigh Holdt affhieuwe / groot oft kleyne by daghe / sonder oorloff van den ghenen die 't Holt toebehoorde / die sal verbeuren van elcken Boom vijfthien Dalers / ende metter nacht dertigh Dalers / daer van den Aenbrengher hebben sal by daghe vier Dalers / ende by nachte ses Dalers.

24.

Item / Soo wie het Teecken affhoudt / aen oft in onse slaghen / oft eenighe Boomen / die ghehaeckt oft gheteeckent waren / die sal daer aen verbeuren vijfthien Dalers / ende daer en boven arbitralijcken ghestraft worden / na ghelegenthevt van der saecken.

25.

Item / oft die Delinquanten meer dan eens in Delict

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
371 K 38 [3]

bevonden worden / ende die Poenen hier voren ghervert / niet en hadden te verghelden / Sullen in dien ghevalle de selve openbaerlijck ghegheesselt / ende ghebannen worden uyt den Nederrijcks Waldt / den tijdt van twaelff Jaeren / sonder middeler tijdt daer inne weder te moghen komen / op verbeurte van meerder pene ten arbiterschappe van den Gherichts-luyden.

26.

Item / en sall niemandt wie hy zy / eenigh Holt dat met den Winde off anderen Tempeeste op 't Waldt ghevallen oft verdort is / moghen aenveerden / doen wercken / noch ewegh voeren / op ghelijcke Pene te verbeuren / oft hy 't selve Holdt hadde doen aff-houwen / ende die ghene die dat wrachten / oft ghewracht hadden / ende 't selve ewegh vuerden / oft ghevuerdt hadden / Sal elck vallen in de Pene ende verbeurte voorschreven / maer sal die Waldtgrave van de voorschreven Windt-vallighen offt verdorden Holte / Reeckeninghe ende bewijs schuldigh zijn te doen / soo 't behooren sal.

27.

Ende alsoo tot onser kennissen ghekommen is / dat eenighe Arme Luyden ofte andere Persoonen / houdende heure Residentie / soo binnen de Stadt van Nymeghen / als in eenighe Dorpen omtrent den voorschreven Walde / ghepleghen hebben te raepen drooghe Holdt / ligghende ter Aerden / ofte eenighe Stompen uyt der Aerden te

 graven

graven oft houwen / welck Holdt de selve Luyden thuys draghen / ofte verkoopen / ende Jaerlijcks langhs soo meer doen / ende committeren diversche schaden ende bederffenissen van den voorschreven Walde / affhouwende het jonck ende groen opgaende Hout ende Boomen: Ende hoewel alsulcke arme Luyden / by den Dienaers vant voorschreven Waldt ende Bosch gheealengiert mochten worden / ende soudemen overmidts hare armoede / gheen Breucken kunnen verhalen: Ende dat te beduchten is / dat sich daer onder menghen / eenighe die het Wildt van Herten / Verekenen / ende andere op den Walde voorschreven / schieten ende vernielen. Het welcke keert niet alleenlijck tot achterdeel van den voorschreven Bossche off Walde / maer oock tot apparente schade / ende Interest van den Koopluyden / koopende het Houdt van ordinaris ende extraordinaris houwen ende slaghen des selfs Bosch. Hebben wy daeromme gheordonniert ende ghestatuiert / Ordonneren ende statueren by desen / dat van nu voortaen niemandt in den voorschreven Nederrijcks Walde/ sal moghen komen rapen eenigh droogh Holdt / ten zy dat de selve ghebooren zijn binnen desen Lande van Gelre / ende ghewoont hebben drie Jaren langh/ d'een den anderen achtervolgende/ ende noch woonende zijn binnen de voorschreven Stadt van Nymeghen: In der voeghen dat egheen vreemde oft uytlandighe Persoonen/ niet ghewoont hebbende binnen der selver Stadt van Nymeghen den tijdt van drie Jaeren / ende die van nu voortaen in der selver Stadt sullen kommen woonen / tot egheen daghen en sullen moghen op den Nederrijcks Walde eenigh droogh Holt halen / soo voorschreven is / op Pene van ghebannen te worden ten eeuwighen daghe uyt den voorschreven Walde/

Ende

Ende voor die tweede reyse op meerder Peene / nae ghelegentheyt der saecken / daer op die Waldtgrave ende Vorsters een goet toesicht draghen sullen / ende bysonder dat niemant eenighe Boomen en doet sterven / verdrooghen / oft vergaen / met de selve te schellen oft anderssints / die daer voren aenghesien ende ghestraft zullen worden / als voorschreven is.

28.

Voorts / hebben wy gheordonneert ende ghestatueert / dat van nu voortaen egheen arme Luyden / noch andere / wie die zy / ten Bossche kommende / om droogh Holt te rapen / egheen droogh Holt en sullen moghen bosschen / dat meerder oft grooter is dan Tal-hout / noch oock eenighe Stompen uytgraeven / oft uytdelven / noch en sullen oock int voorschreven Bosch moghen draghen eenighe Instrumenten van Yser / te weten / Bylen / Aexen / Saghen / oft andere / om 't voorschreven droogh Hout aff te werpen / dan alleenlijck een Houw-mes / oft Hispe / wesende van den ghewichte van ander-halven Ponde / oft daer onder / daer mede begrepen den Hecht van dien / de welcke niet langher sal moghen wesen dan vijff duymen / offt daer onder / Op de pene dat de ghene die contrarie dede / offt bevonden worde ghedaen te hebben / misbeurt sal hebben sijn voorschreven Houw-mes offt Hispe / daer mede hy 't selve Hout soude hebben affgheworpen offt ghebosscht / ende boven dien in de pene van twaelff Daelers / daer aff den Aenbrengher sal hebben twee Daelers. Ende indien de voorschreven Delinquanten die Peenen niet en hadden te vergelden / sullen de selve /

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
371 K 38 [3]

de selve / in dien ghevalle worden gheschavotteert / ende ghebannen off ghegeesselt / voor die eerste reyse : Ende voor die tweede reyse / op meerder pene / tot kennisse van den Gherichte.

29.

Item / en sal van nu voortaen niemant wie hy zy / moghen buyten den slaghe aff-houwen / offt op-bosschen eenigh groen Holt / hoedanigh dat 't selve soude moghen zijn. Ende indien yemandt met eenigh alsulcken offt diergelijcken groen Hout bevonden worde / het zy in 't Waldt offt daer buyten / die sal gheacht ende ghehouden worden / sulcks offt hy 't selve groen Hout hadde affghehouwen / niet jeghenstaende dat alsulcke Delinquanten voor hare excuse souden moghen allegeren / dat sy 't selve groen Hout ter Aerden hadden vonden ligghen / Op pene van twaelff Dalers / daer aff den Aenbrengher sal hebben twee Dalers. Ende indien de voorschreven Delinquanten de Penen niet en hadden te verghelden / sullen in dien ghevalle worden gheschavotteert / ende ghebannen oft ghegheesselt voor de eerste reyse. Ende voor de tweede reyse op meerder Penen.

30.

Ende want wy verstaen / dat niet jeghenstaende diversche Ordinantien / ghemaeckt tot conservatie ende onderhouden van den Nederrijcks-Waldt / diversche Boomen ende Holt / soo groot als kleyn / onder 't deckfel van Meyen ende anderssints affghehouwen wordt / ende binnen

binnen der Stadt van Nymeghen ende elders ghebrocht/ soo metten Lijve/ als met Karren/ Peerden/ oft anders sints/ doende 't selve met soo grooten ghetalle/ ende menichte van Persoonen/ sulcks dat die Officieren vanden voorschreven Bosch/ niet machtigh en zijn die aen te tasten oft vanghen: Ende dat argher is/ gheven den selven injurieuse ende smadelijcke woorden. By alle welcke misbruyncken de voorschreven Walden seer gheydelt/ bedorven ende gheschendt zijn/ oft souden moghen worden/ sulcks dat in toekommende tijde daer van seer luttel proffijts zoude kommen/ ten ware dat wy daer op versaghen: Ordinieren ende bevelen wy daerom eenen yeghelijcken/ wie hy zy/ Mans ofte Vrouwe Persoonen/ oft Kinderen/ van wat state oft conditien die zijn/ dat sy hen voortaen niet en vorderen te nemen/ ofte aff te houwen/ oft ewegh te voeren/ op den voorschreven Nederrijcks-Waldt/ eenigh Holt/ onder het deckfel van Meyen noch anderssins/ noch 't selve te halen oft uyt te vueren/ Op de Pene ende verbeurte/ wie contrarie dede/ van elcken Mey acht Dalers/ Ende sullen daer en boven alle sulcke Waghenen/ Karren/ oft Peerden verbeurdt zijn/ de welcke de Waldtgrave heerlicken sal executeren ende verkoopen/ tot profijte van de Domeynen/ Waer van den Aenbrengher hebben sal twee Daler. Ende indien eenighe Delinquanten die macht niet en hadden de voorschreven Pene te betalen/ zullen gheeorrigeert worden met alle andere sulcke corporele correctien ende beternissen/ soo van gheesselinghen/ bannissementen/ ende anderssins/ als den voorschreven Gherichts-luyden na ghelegheuheyt van den excessen by hem gheperpetreert/ bevinden sullen te behooren: Ende sal men daeromme met Rechte (indien de Delinquanten

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
371 K 38 [3]

den Waldtgrave ende Vorsters ontkomen zijn) mogen procederen voor de banck van den Waldt-rechte / 't zy waer die Delinquanten in den Lande van Gelre oft Zutphen waren / Ende sullen die Vonnissen ten Waldt-rechte ghewesen / by den Officieren executabel zijn in allen Steden ende Quartieren van Gelre ende Zutphen / soo men in andere saecken ghewoonlijck is te doen. Ende in ghevalle eenighe van den voorschreven Overtreders / het waren Mans oft Vrouwe Persoonen / den voorschreven Officieren in 't Rijcks-Waldt / int exerceren van heuren Officien / int aenbrenghen van den voorschreven excessen / int aentasten van eenighe Overtreders ende andersins dien aengaende / injurieerden oft dreyghelijcke woorden gaven / Willen wy als boven / dat de selve daer aff sullen worden ghecorrigeert anderen ten Exempel / met alsulcke rigoreuse Pene als daer toe behooren sal / ten arbiterschappe als voren. Ende in-ghevalle eenighe van de voorschreven Persoonen / Overtreders oft andere / hen vorderden de voorschreven Officieren aen heuren Lichaem te tasten / te slaen / oft te quetsen / willen wy dat de selve / heur leven lanck ghebannen sullen worden uyt den voorschreven Rijcks-Walde / Ende daer en boven verbeuren heur Rechter handt / daer aff de Waldtgrave sal doen doen ende administreren die Justitie / ten exempel van allen anderen / ende ten minsten die laten redimieren oft lossen met t'sestigh Dalers / daer aff hy schuldigh sal wesen ontfanck te maken in syne Reeckeninghe na behooren.

Ende

Ende want al noch t'onser kennissen ghekommen is/ dat eenighe Persoonen hen daghelijcks vorderen in den voorschreven Rijcks-Waldt / ende bysonderlijck op de jonghe houwen halen ende doen halen Brim / tot groote schade ende bederffenisse van den voorschreven Bossche ende Walde/ ende bysonderlijck van de jonghe Houwen/ daer deur het jonck Hout ende den wass van dien soo verre wordt ten achteren ghestelt ende bedorven / dat het gheschapen zy in toekommenden tijden egheen off seer luttel proffijts daer aff te sullen komen. Verbieden wy daeromme eenen seghelijcken / van wat conditien oft qualiteyt hy zy / van nu voortaen eenighen Brim / het zy drooghe oft groet/ in den voorschreven Bosschen aff te houwen / uyt te draghen / te vueren oft te doen vueren/ het zy met Kruywaghens / Karren oft Peerden. Op de Peene / die contrarie dede / daer aen te verbeuren t'elcken reyse ses Dalers / ende sullen daer en boven die Kruywaghens / Karren / Waghenen ende Peerden / verbeurt zijn / de welcke de Waldtgrave schuldigh sal wesen heerlijcken te executeren / te verkoopen / ende daer van te bereeckenen / daer aff den Aenbrenghen hebben sal dartigh Stuyvers.

32.

Ende alsoo wy oock ten vollen gheinformeert zijn / dat in den voorschreven Nederrijcks-Waldt / in de jonghe Houwen/ ende jonck Hout van dien/ de Voerluyden hen somtijts vervorderen met heure Waghenen/ Karren ende

 Peerden/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
371 K 38 [3]

Peerden / te varen / tot merckelijcke schade. Soo verbieden wy eenen yeghelijcken / van wat conditie ofte qualiteyt hy zy / deur eenighe jonghe Houwen oft jonck Hout met eenighe Waghenen / Karren oft Peerden te vaeren in eenigher manieren / Op Pene van daer aen te verbeuren die Waghenen / Karren ende Peerden / de welcke de Waldtgrave oft syne Dienaren schuldigh ende ghehouden zijn heerlijcken te aenveerden / te verkoopen / ende doen daer van reeckeningh / daer aff die Aenbrengher hebben sal twee Dalers / wel-verstaende dat die Voerluyden met heure Waghenen / Karren ende Peerden / wel sullen moghen varen / ende 't Hout aff-vueren deur ende over die ghemeyn banen oft weghen / loopende deur ende over die voorschreven jonghe Houwen / oft jonck Hout / aldaer men over veertigh / vijftigh oft t'sestigh Jaren oft meer / 't Hout is ghewoonlijck deur ende aff te vueren / sonder daer inne ofte ter zijden eenighe nieuwe banen oft weghen te moghen maecken / oft deur oft over eenigh jonck Hout te varen / op de Pene voorschreven.

33.

Voorts beveelen ende ordonneren wy / dat niemandt eenigh Holt aff-houwe / dat voor ghescheyt op de Limiten staende is / oft eenighe nieuwe Grachten oft Thuynen ghemaeckt en worden / ende anderssints / daer by de bepalinghe des Nederrijcks-Waldt onsterker kommen oft ghemaeckt worden zoude. Ende teghens den Delinquanten ter contrarien doende / sal by den Waldtgrave voor de Ghterichts-luyden aenspraecke ghedaen / ende conclusie

teghens

teghens den selven ghenomen worden/ tot arbitrale penen/ nae ghelegenheyt vander saecken.

34.

Item / verbieden ende interdiceeren wy eenen yeghelijcken / van wat state oft conditie hy zy / hem te vorderen eenighe Tortsen / Russen / oft Soeden te steecken/ noch oock eenighe Kesel-steenen te graven/ halen oft doen halen / oft dierghelijcke in eenigher manieren / op oft uyt den Walde voorschreven/ Op pene van ses Dalers/ ende daer en boven op de verbeurte van Waghenen / Karren/ ende Peerden / die de Waldtgrave schuldigh ende ghehouden sal wesen te aenveerden ten profijt van 't Landt/ ende by heerlijcke Executie te verkoopen / daer aff den Aenbrenger sal hebben eenen Daelder.

35.

Item / die voorschreven Waldtgrave sal neerstelijcken toesien/ dat indien yemant eenighe Bosschen heeft rurende ende liggende aen het Rijcks-Waldt / dat die houwen ende Holt-was van den Bosschen soo gelecht worden / dat die niet en staen ten ghelijcken wasse met anderen Holte.

36.

Item / soo wie 't zy / Voerman oft andere in eenigh Koopmans Holt voere / oft eenigh Hout laede/ het ware by daghe oft by nachte/ daer hy gheen Hout inne ghekocht

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
371 K 38 [3]

noch egheene vracht ghenomen en hadde : Sullen die Waghenen / Karren / ende Peerden verbeurt zijn / die welcke de voornoemden Waldtgrave by heerlijcke Executie sal aenvaerden ende verkoopen / ende daer van bereecken / daer af den Aenbrenghe sal hebben drie Daler / ende die Koopman sijn Hout vergoeden.

37.

Item / soo wie Hout oft anders uytten Bossche vuerde op Sonnendaghen oft gheboden Vierdaghen / die sal verbeuren drie Dalers / ende tot behoeff van den Aenbrenghe vijfthien Stuyvers.

38.

Ende indien int ghene des voorschreven is / ende noch hier nae volght / yet ghedaen worde by eenighe Kinderen / Maeghden oft Knapen / daer aff sullen heure Vaders ende Moeders / Meesters ende Meesterssen / in wiens dienste oft Broodt dat sy waren / den last draghen / behoudelijck heur verhael daer sy 't selve sullen meynen te vinden / ten ware sy die Kinderen ofte Boden ten straffe lieten volghen.

39.

Item / soo wie bevonden worde / Bessem rijs snijdende offt ghesneden hebbende / in de voorschreven Bosschen / die

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
371 K 38 [3]

die sal verbeuren vijfthien Daelders / ende sal den Aenbrengher daer van hebben drie Daelpers.

40.

Ende soo verre yemandt bevonden worde in de voorschreven Bosschen te snijden oft ghesneden te hebben eenighe jonghe scheuten om Rijs-bosschen te binden/ oft anderssints in eenigher manieren / die sal verbeuren negen Dalers / daer aff die Aenbrenger hebben sal twee Dalers.

41.

Item / om jonghe scheuten te snijden oft te trecken/ en sal noch Waldtgrave / Vorsters noch oock yemandt anders moghen oorloff offt consent gheven / noch om eenighe andere saecken contrarie deser onser Ordinantie wesende: Ten zy by expressen voorweten ende consent van die van den Reeckeningen in Gelderlandt.

42.

Ende want wy insghelijcks gheinformeert zijn / dat de meeste schade in 't voorschreven Waldt herkomt / deur 't weyden van den Beesten / soo van Peerden / Runderen / Verckenen als Schapen / Ende dat indien wy daer op niet en versaghen / 't selve Waldt in korten tijde gheschapen ware gants ende gheheel te niete te gaen: Willende mits dien daer inne provisionelijcken versien / ter minste

ende

ende gheringhe quetsinghe alst moghelijck werdt. Verbieden ende interdiceren wy oock by desen / dat egheen Beesten / 't zy Peerden / Runderen / Koeyen / Kalveren / Voelens / Verckens / Schapen / ofte andere / wien die toebehooren / niemandt uytghesondert / int voorschreven Nederrijcks-Waldt en sullen moghen ter Weyden gaen / op eenighe jonghe Houwen die onder den ouderdom zijn van vijff wasbaer Jaren na den houw / te weten in sulcker ghestalt / dat indien binnen den selven tijde van vijff Jaren / de Kevers / Blixem / Rijp / Rispen oft zwarte Wormen / daer inne kenlijcke schade ghedaen hadden / ende 't ghewas des Houts hinderlijcken gheweest ware / dat het Jaer off Jaren / in de welcke sulcks gheschiet ofte veronghelucht ware / niet en sal ghereeckent worden in den voorschreven bescheyden tijdt van vijff Jaren / op de verbeurte / te weten / van elck Schaep oft Vercken vier Stuyvers / elck Veulen oft Kalff acht Stuyvers / een Koeye / Rundt oft Peerdt / twintigh Stuyvers / voor die eerste reyse / Ende voor de tweede reyse 't dubbelt / te weten in aensien oft respect van den persoonen / wiens Beesten noch eenmael te voren bekeurt zijn gheweest / sonder aen te sien oft de selve Beesten zijn oft niet / waer aff den Aenbrengher sal hebben den vierden Penninck / ende sal de Waldtgrave de bekeurde Beesten aenhalden / ter tijdt ende wijlen toe dat de Eyghenaers van de selve / de voorschreven breucken metten kosten daerom ghedaen / realijcken ende metter daedt betaelt sullen hebben. Ende daer en boven sullen sy noch betalen de schade ende argernisse die hun Beest off Beesten in den Houte ghedaen sullen hebben / ter taxatie van den Waldtgrave ende Gherichts-luyden: Welverstaende dat egheen Beesten wien die sullen moghen toebehooren / gelijck voorschreven is / op geen Houwen / hebbende

nochtans

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
371 K 38 [3]

nochtans den ouderdom van vijff wasbaer Jaren / ter Weyden sullen moghen laten gaen / ten zy dat eerst ende alvoren de selve Houwen off plaetsen by eenighe vande voorschreven van de Reeckeninghe in Gelderlandt metten Waldtgrave ende eenighe Gherichts-luyden ghevisiteert zijn / off alle het Hout de voorschreven vijff volwassende Jaren ghehadt heeft / ende indien 't selve by de voornoemde Commissarisen alsoo bevonden worde / sullen alsulcke Houwen off plaetsen verklaert worden by de goede Luyden op sulck recht off recognitie / als sy ghefondeert zijn / heure Beesten daer op ter Weyden te moghen drijven / met conditien nochtans / dat elcke Beeste / het zy Varre / Koeye / Kalff / Osse / Peerdt / off Veulen / aen den hals sal moeten hebben hanghende een groote redelijcke klinckende Belle / ende ten minsten van thien Schapen oock een Klinckende Belle: Ende oft eenighe Beesten op alsulcke Houwen oft plaetsen anders ter Weyden bevonden worden gaende / op de breucke als voren. Ende sullen die geene die int Waldt nieuwe Erven off Goedt hebben aenghemaeckt / gantsch gheen Schapen aldaer moghen holden / opte verbeurte van de selve / noch oock eenighe Plaggen int Waldt slaen / op een Pene van thien Daler voor elcke Karre ofte Waghen / die contrarie ghedaen te hebben bevonden sal worden.

·43·

Verbiedende oock eenen yegelijcken / van wat qualiteyt hy zy / hem te vorderen op den voorschreven Bosschen / eenighe Eeckelen / Boeck off wilde Appelen te rapen / aff te smijten / te worpen / ewegh te draghen off te vueren / in

eenighe merckelijcke quantiteyt als van een vierendeel Schepels/ off daer over. Op de verbeurte van drie Daelers/ Ende daer en boven den Aenbrenghér te betalen voor sijn aenbrenghen vijfthien stuyvers.

44.

Item / soo wie eenigh Heydt / Gras / Varen / oft ander Kruydt / met Zeysenen / Sekelen / oft anders int Waldt aff-maeyde / snede oft trocke / off bevonden worde aff-ghemaeyt/ aff-ghetrocken off aff-ghesneden te hebben/ die sal daer aen hebben verbeurt de Pene van ses Dalers/ die twee deelen daer af ten behoeve van 't Landt / ende het derdendeel tot behoef van den ghenen die dat aenghebracht sal hebben. Behoudelijck in desen / dat in de ydele plaetsen int oude lanck Hout / alsoo hooghe wesende dat daer egeen Gras noch jonghe Scheuten en souden kunnen ghespruyten / die Waldtgrave den armen Luyden dies behoevende / sal moghen consenteren Varen te snijden ende ander Kruydt / om stroyssel daer aff te maecken.

45.

Item / alle Keuren ende Breucken / verkortinghen ende misdaden / die de Vorsters bevinden sullen / den Nederrijcks-Walde aengaende ghedaen ende ghevallen te zijn / Ende oock alle Klachten / Besaetinghen / oft aentast die by hen ghedaen sullen worden / sullen de selve Vorsters ghehalden ende schuldigh zijn / terstondt te

brenghen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
371 K 38 [3]

brenghen ter kennisse van den Waldtgrave / off sijnen Stadthouder in sijnder absentie / sonder eenighe dissimulatie off vertreck / ende sonder yet daer van te verswijghen / te versteecken / off daer mede te dissimuleren / Op pene van ghepriveert ende afghestelt te worden van heure diensten/ende daer en boven ghecorrigeert te worden/ nae ghelegentheyt van der saecken.

46.

Item / sullen die Vorsters schuldigh zijn / soo wel by daghe als by nachte / op 't Bosch te wesen / ten minsten alle daghe ende nachte twee van hunluyden / om dat te hueden ende bewaren / sonderlinghe mede des Koopmans goedt. Ende egheen Vorster noch niemandt van sijnent weghen / en sal eenigh geldt ofte yet anders moghen nemen van eenighe Boete / het zy kleyn oft groot / maer sullen alle Breucken ende saecken aenbrenghen / ghelijck int eerste Artijckel hier voren verklaert is. Ende sullen elcks int syne / alle halff Jaer in de voorschreven Reeckenkamer van Gelderlandt daer van berichten / ende affschrift zeynden / met verklaringhe vande daghen dat elcks opt Waldt gheweest sal hebben / Op heuren Eedt.

47.

Item / en sal gheen Vorster sijn Wijff / Kindt / ofte Bode / noch yemandt anders van sijnent weghen / noch by sijnen consente oft begheerte / int Waldt hebben gaen / om eenigherhande Holdt aff te houwen oft rapen / 't zy

 drooghe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
371 K 38 [3]

droogh̃e ofte groen / op privatie van sijn Officie / ende daer en boven op de pene van ses Dalers.

48.

En sullen oock die Waldtgrave / Vorsters / ende andere Officieren van 't Waldt / niet moghen koopen eenigh Holdt op 't Rijcks-Waldt / in de Jaerlijckſche ordinaris ende extraordinaris slaghen / houwen / ofte andere verkoſten Houte / noch oock daer aen deylen / Op de verbeurte van den selven Houte / ende van 't gheldt daer omme 't selve ghekocht is. Ende daer en boven op arbitralijcke correctie.

49.

Item / egheen Vorster en sal hem moghen sijnder Officien onderwinden / sonder eerst synen Eedt in de voorschreven Reeekenkamer van Gelderlandt ghedaen te hebben / soo 't behoort. Oock sal elck Vorster eerst ghehouden zijn borghe te stellen voor tachtentigh Dalers / voor het misdienen van sijnder Officien.

50.

Ende ten eynde dat niemandt reden en hebbe van het ghene des voorschreven is / Ignorantie te pretenderen oft te allegeeren / willen wy dat de voornoemden Waldtgrave na voorgaende verkundinghe dese onse Ordinantie in sijn teghenwoordigheyt / ende ten by-zijn vanden Gherichtsluyden /

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
371 K 38 [3]

luyden / ende Vorsters des voorschreven Waldts / doe publicieren ende uyt-roepen / soo wel binnen de voorschreven Stadt Nymeghen / ter plaetsen daermen behoort ende ghewoonlijck is sulcks te doen / als elders daer 't van nooden wesen sal. Bevelende voorts den selven Waldtgrave ende syne Successeurs in Officie / eens 's Jaers voor halff April / ghelijcke Publicatien te doen / ende by Certificatie van den Waldt-schrijver / den voornoemden van de Reecken-kamer in Gelderlandt te doen blijcken dat sulcks gheschiedt is.

51.

Alle die geene die by de Kaemer eenigh Landt is uytghegheven / sullen sich wachten meer Mergen-taelen als haer uytgegeven zijn / aen te maecken off aen te graeven / op verbeurte van hondert Rijcks-daelders voor yeder margen / daer voor sy van de Momber deser Landtschap sullen aenghesproken worden: Ende sullen d'aenmaeckers oock buyten haere Wallen gheen recht van Poot-steden hebben off pretendieren mogen / dan binnen ende om haer affghegraeven Landen / sullen sy mogen Wallen hebben / ende die bepooten ter breyte van omtrent een Roede ende meerder niet / op dat de Landtschap in haer recht niet verkort worde.

52.

Sullen voorts Stadtholder / Cantzler / Raden ende die van de Reeckeninghe in Gelderlandt / den voornoemden Waldtgrave / Gherichts-luyden / ende Vorsters van

 den

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
371 K 38 [3]

den voorschreven Rijcks-Waldt / ende allen anderen 's Landts Vasallen / onder Heeren / Rechteren / Officieren / Amptluyden / Dienaren ende Ondersaten / des voorschreven Furstendombs Gelre / ende Graefschaps Zutphen / ende heure Stedehouderen in der tijdt zijnde / ende elck van hen / voor soo vele hen 't selve respectivelijcken aengaen magh / alle die Puncten ende Articulen hier voren int langhe gheschreven ende gheinsereert / onderhouden / ende doen onderhouden / sonder eenigh wederseggen ter contrarien. Procederende ende doende procederen / teghens den Overtreders van dien / tot betalinghe ende namptisatie van den Breucken ende Peenen daer toe ghestelt / soo 't selve na inholdt van desen ende den Rechte behooren sal.

Des t'oirkonde soo hebben wy des Furstendombs Gelre ende Graeffschaps Zutphen groote Zeghel wetentlick hier aen doen hanghen / ende door den Griffier des Hoves doen beteeckenen. Ghedaen t'Arnhem den 17. Novembris 1654. Was bezeghelt met den voorseyden grooten Seghel in Rooden Wasse.

Onder stondt,

Ter Ordonnantie als boven.

Onderteyckent,

O. Engelen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
371 K 38 [3]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
371 K 38 [3]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
371 K 38 [3]

Nadere Ordonnantie
Vant
Neder-Rijcks-Waldt.

Wy Erff-Stadthouder ende Raden in name van de Heeren Staten des Furstendombs Gelre eñ Graeffschaps Zutphen; Doen te weten, dat welgedachte Heeren Staten beliefft heeft te recesseren op haer Ed:Moog: Vergaderinge in April 1678. en vervolgens binnen Arnhem geholden op het voordraegen van die Heeren van de Reeckenninghe opgemeltes Furstendombs ende Graeffschaps eenige Articulen raeckende 't Walt-Gericht des Nederrijcxen Walt luydende als volght.

ALsoo de Landtschap door die van de Reeckeninge deses Furstendombs ende Graeffschaps voorgebracht het gene in gevolge deeser Lantschaps Resolutie by 't formeren van 't Reglement over 't redres der Domeynen op eenen Landtdagh tot Zutphen in den Jaere 1675 geno-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
371 K 38 [3]

ghenomen mette Gecommitteerden uytte Magistraet der Stadt Nymegen over het formeren van een Walt-Gericht des Nederrijcxen Walt op approbatie van haer Ed: Moo: de Staten deser Provintie was geconcerteert/bestaende in de navolghende Articulen.

1.

Eerstelick / dat het Walt-Gericht sal bestaen uyt drie Personen / waer van 'twee van deselve sullen syn Raden van de Stadt Nymegen.

2.

Dat by absentie van den Walt-Graeff den outsten Walt-Schepen dessels plaets sal vertreden ende waernemen.

3.

Dat in het toekomende tot Waltschrijver sal werden verkoren een uytte Secretarien der Stadt Nymegen.

4.

Dat de Judicature over het crimineel in het Walt vallende/sal staen aen 't Walt-Gericht / soo nochtans dat daer toe sullen worden geassumeert ende verschreven vier Schep-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
371 K 38 [3]

Schepenen der Stadt Nymegen / ende dat dese assumptie ende verschryvinge sal geschieden buyten beswaer van de Landtschap.

5.

Dat voortaen geene besatongen / peindingen/ verbinteníssen/off realisatien ergens anders sullen mogen geschieden als voor het Walt-Gericht/ met desen verstaende nochtans / Dat eenige der voorgemelte Acten hier bevorens wegens d'Inwoonders van 't Walt voor den Burghgraeff offte Geerffden gepasseert synde sullen Stadt grypen / als off die voor het Walt-Gericht geschiet waeren.

6.

Dat aengaende het stuck van het weyden / ende plaggen der Geerffdens in het Walt sal worden gevolcht de Walt-Ordeningh ende in specie den 42 Art: soo lange daerinne geene naerdere dispositie off moderatie tot gerieff van de Geerffdens ende buyten naedeel van het Walt sal wesen geschiet.

Soo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
371 K 38 [3]

Soo heefft de Landtschap/de voorstaende Articulen hebbende geexamineert deselve sich laeten gevallen ende dienvolgens geaggrëert ende geapprobeert; Weshalven Wy eenen Yederen die sulcx mochte aengaen ordonneren ende lasten om sich punctuelicken daer nae te reguleren; Dies t'oorkonde hebben Wy des Furstendoms Gelre ende Graeffschaps Zutphen Secreet Segel hieronder op het Spatium doen drucken / ende door onse Griffier doen beteyckenen. Gegeven binnen Arnhem den 6. Februarii 1679.

Onderstont

Ter Ordonnantie van mijn Heeren Erff-Stadthouder ende Raden.

Ende was nevens een opgedruckt Segel in rooden Wasſche geteickent

E. ENGELEN.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
371 K 38 [3]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
371 K 38 [3]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
371 K 38 [3]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
371 K 38 [3]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
371 K 38 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
371 K 38 [1]